

יום עם אבא

"חלום? יש לי הרבה חלומות. אני אדם די מציאותי. חלומות לא מתגשמים בעצמם. צריך לתת להם פוש (דחיפה). אם אדם רוצה מאוד במשהו או במישהו – אם הוא ישקיע, הוא יגיע."

"יש לי משהו שהייתי רוצה בו מאוד, אבל זה לא יכול להתגשם: יום אחד בחברת אבא שלי, יום אחד בלבד! רק ככה, כדי להכיר אותו."

"יש לי הרגשה של הח"מצה נוראית. בעצם אלה געגועים. הייתי מוכן ל"הקריב הרבה – המון! – כדי להיות עם אבא יום אחד."

"יש בי איזה חוסר. אמנם, לא היכרתי אותו, אבל יש לי געגועים אליו. כל הזמן!"

למים במהירות.

אני התחלתי ללכת לאזכרות של אבא מגיל 6. אני זוכר שהייתי חסו עלי בחום, באהבה, כאילו הייתי תי היתום של כולם.

יש אנשים רבים שאני בקשר איי תם ובידידות עד עצם היום הזה. היה אדם בשם שלמה פונזר, שהיה מאוד מיוחד איתנו גם בתקופות הקשות. הוא נפטר. היתה ידידות גם עם מי שפחתו של יצחק שמיר וגם עם מי שפחתו יליזמרור.

בתקופה הקשה? שמיר היה אז בגלות, באריתריאה, ואילו אל יליזמרור – איאפס היה בכלל להגיע. רק אחרי קום המדינה, ניתן היה בכלל להגיע לאנשים, להיפגש.

מישקל נכד

כן, זה מישקל כבד לסחוב – בעצם נולדתי יתום. זה באמת מישקל... מה שמקל עלי זה הגאווה הגדולה בייחוס. במוצא.

קרה פה גם תהליך: המשא הזה היה מאוד כבד כשהייתי ילד. הילדים הם רגישים יותר, ובתקופת הקרע בעם – שמו של אבא היה מוקצה מחמת מיאוס. כך זה נמשך עד 1960, 1962. רק אז התחילה תנועת היעבודה להכיר במישקל של אבא. כיום הוא כבר דמות מלכתית, אבל זה התחיל הרבה הרבה לפני המהפך.

לא אשכח מי פרץ את הדרך. זה היה מרכזי נמיר ז"ל (או ראש-עיריית תל-אביב). הוא העז לחתוך רחוב עלי-שם אבא שלי. הוא השתתף בעצרת ענקית לזכר 20 שנים למותו.

אף-אחד לא האמין שיעז. הוא כאילו נתן הכשר. אני לא זוכר שיקרו אותו על כך. אפילו כנגד יון התחיל להתעניין באחרית ימיו. אמריקה? אני לא חושש שיתייחסו אלי שם כאל "בן של טרוריסט". למדתי בעבר בארצות-הברית. ידעו מי אני. כינו אותי שם "הבן של השטרן גאנג" (כנופיית שטרן). האמריקאים הרי סילקו, כמונו, את האנגלים. הם מגלים יחס חיובי לזה. האנגלים מתייחסים למי נחם בגין וליצחק שמיר כאל טרוריסטים-לשעבר. לא האמריקאים.

היכרתי קבר

ש"ב בית יאיר" ברחוב שטרן 8. זה כדרום תל-אביב. זהו הבית שבו נרצח אבא.

זה היה בית-מגורים רגיל, בן שלוש קומות. בשנים האחרונות הפך להיות בית יאיר. שם מצוי המוסיאון של לח"י, יש אולם הנצחה לחללי לח"י, הוצאת ספרים עלי-שם יאיר, המידרשה הלאומית, הארכיון של לח"י, מישרדים של האגודה להנצחה.

עד לפני 10 שנים גרו שם אני, שים, היו מרפריות. לפני כמה שנים שילם האגף להנצחה במישרד הביטחון פיצויים לדיירים. שיעזבו. אז התחילו לשפץ את הבית ולשחזר.

הרירה על הגג, שבה נרצח אבא, משוחזרת בדיוק כפי שהיתה: הרי הטיח, החפצים. אפילו נשארו המדרגות, שלאורכן גררו האנגלים את הגופה של אבא. אני מבקר שם פעמיים בשנה. זה לא קל לי. אני כבר לא מנסה לרמי

יין מה קרה – אני יודע! אבל כשאני רוצה לזכור את אבא שלי, אני עולה לקבר שלו. בכל פעם שקורה לי משהו חשוב בחיים, כשאני צריך לקבל החלטה גדולה – אני הולך לשם ומתכונן. אני מנסה לזכור את מה שהיה מייץ לי. לפחות שידע.

אני מעדיף לעלות לקבר, מפני שבבית-יאיר הוא נרצח. בבית הקברות – זה מה שנשאר ממנו. לבית-הקברות אני רגיל לעלות. זה מה שהיכרתי. במקום אבא היכרתי קבר. גם את ילדיי אני לוקח לשם – כל מי שהגיע לגיל 6...

חטפתי צמרמורת!

אני מנסה לדלות כל פרט על אבא, למלא את החסר. בספטמבר האחרון נסענו לפריז – דודי, רודי שטרן, ילדיו ואני. זה היה מין טיול-שורשים כזה. טוב, היינו באושוויץ, בקרקוב, בכל המקומות. ואז נסענו, ליומיים, לסולסקי. זוהי העיירה שבה נולדו שניהם. היא נמצאת בצפון-פולין, ליד הגבול של ליטא.

זה שינה את חיי לגמרי. כל חיי ניסיתי ללמוד, למלא את החסר על אבא שלי. זה אף פעם לא מתמלא. זוהי עיירה קטנה, אולי בת עשר רת-אלפים תושבים. העיירה לא הופצה במלחמה.

ראיתי את הבית שבו אבא שלי נולד. דבר לא השתנה. עכשיו גרה שם מי שפחה פולנית. בפעם הראשונה שהיקשנו בדלת, בעלת-הבית אמרה, מעבר לדלת, שהם לא לבושים והבית הפוך. "תבואו מחר!" שמענו.

שבנו למחרת – זה היה מדהים: אמנם הדירה חולקה, בינתיים, לשלוש דירות, אבל הריצה נותרה בדיוק אותה הריצה מעץ שעליה סיפרו לי. הדוד שלי הראה לי: "הנה, פה היתה הקליניקה של אבא (סבי היה רופא-שיניים), פה אני ישנתי, פה אבא שלך..."

קר לי שם שני דברים מדהים: מי: ראשית, הגענו לשם לפנות ערב. זוהי עיירה כזאת קטנה, שיש שם בדיוק אכסניה אחת. בפתח עמד שוער זקן. הוא שאל: "מי אתם?"

דוד שלי ענה: "פעם-פעם התגוררנו פה". "מה שימכס?" שאל הזקן. דודי ענה: "שטרן". "אה", הגיב הזקן, "הרופא-שיניים?"

"חטפתי כזאת צמרמורת! אחרי 50 שנים, הוא ככה, בקי ליק, שלך. אחרי-כן הלכנו ליהודי היחיד שנותר בעיירה, יהודי בשם אירלסון. הדוד שלי אמר לו: "בוא, ניסע לבית-הקברות".

הוא אפילו לא התמהמה. פשוט התלבש ובא איתנו. הדוד שלי הציג אותי: "זהו בן-אחי". "אה", אמר היהודי כאידיש, "זה הבן של אברום?" הוא התחיל לביכות וחייב אותי: "אני היכרתי את אבא שלך". התחלתי לבכות איתו. עבר בי כזה זעזוע, כזה זרם חשמלי. פתאום הכל קם לי מול העיניים. פתאום הרגשתי שגולדתי שם!

ענת סרוטסקי, תולסם הזה

יאיר תחת תמונת אביו, "אני היחוס של כולם..."